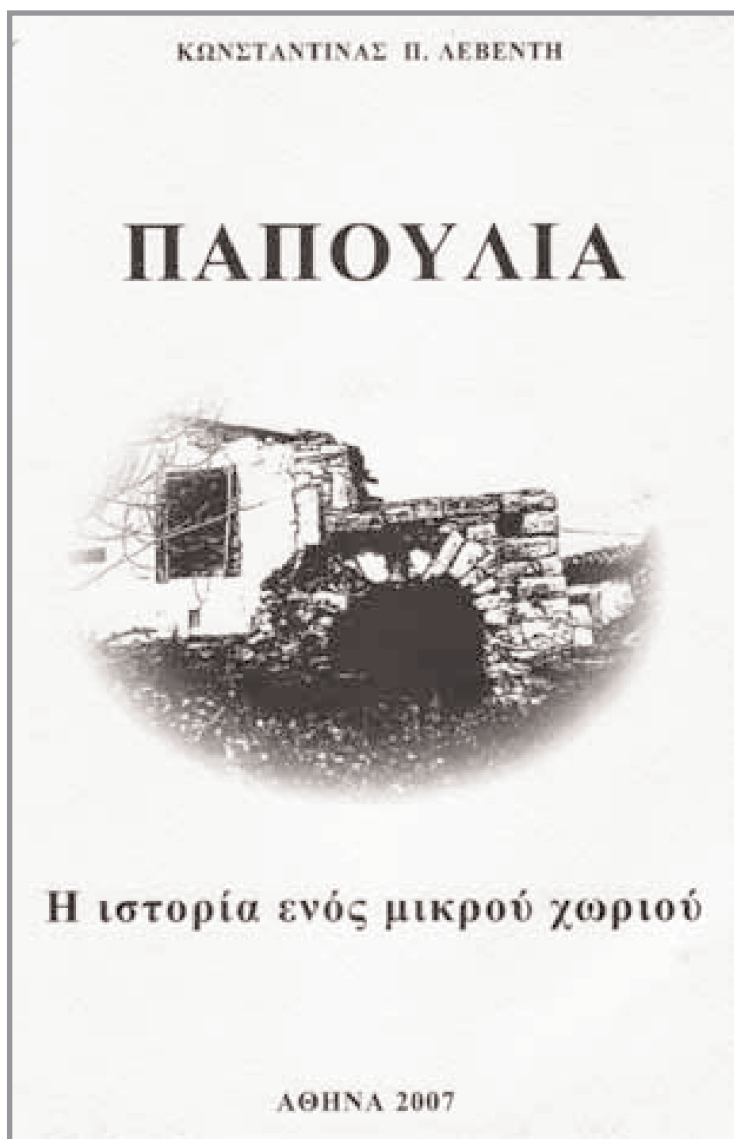

ΤΟ ΒΛΑΣΗ

Η ιστορία του χωριού Παπούλια

Ένα σημαντικότερο έργο με τίτλο «Η ιστορία του χωριού Παπούλια» γραμμένο από την Κωνσταντίνα Λεβέντη ήρθε να προστεθεί στην τοπική ιστοριογραφία. Το βιβλίο της Κων. Λεβέντη απευθύνεται σ' αυτούς που αγαπούν την ιστορία του τόπου και είναι αφιερωμένο στη μνήμη του πατέρα της Παναγιώτη Ν. Λεβέντη. «Λένε πως οι άνθρωποι μοιάζουν με τα δένδρα, έχουν ρίζες και πρέπει να τις ψάχνουν, να τις γνωρίζουν και να μην τις ξεχνούν, γιατί είναι άρρηκτα δεμένοι μαζί τους και αν κοπεί ο δεσμός αυτός και ξεχάσουν τις ρίζες τους, την ιστορία τους, συμβαίνει ό,τι και με τα δένδρα. Δένδρα με κομμένες ρίζες γίνονται ευάλωτα στον πρώτο αέρα. Αυτά ήταν τα κίνητρα αυτής της αναζήτησης, η συγκέντρωση όσων ιστορικά καταγεγραμμένων στοιχείων μπορούσα να βρω και όσων μέσω των διηγήσεων έφτασαν μέχρι των ημερών μας» και συνεχίζει σε άλλο σημείο η συγγραφέας: «Ψάχνοντας την ιστορία του χωριού μας αλλά και του νομού μας, βρέθηκα προ εκπλήξεων που δεν φανταζόμουν. Όπως π.χ. ότι τα Παπούλια υπήρχαν ιστορικά καταγεγραμμένα και μάλιστα ως δύο χωριά το 1689. Ότι σημερινά επώνυμα υπήρχαν το 1821 και νωρίτερα. Ότι το σημερινό χωριό μόνον για εννέα περίπου χρόνια, αποτελούσε μόνο του κοινότητα και ότι τα περισσότερα χρόνια της ύπαρξής του μετά την Επανάσταση του 1821 και την σύσταση του Ελληνικού Κράτους ανήκε στο Δήμο Πύλου. Ότι στο χωριό εκαλλιεργείτο καπνός. Άλλη έκπληξη ήταν ότι η Κυπαρισσία, Αρκαδία όπως ονομαζόταν, υπήρξε πρωτεύουσα της Μεσσηνίας. Ψάχνοντας λοιπόν την ιστορία βρέθηκα προ διαφόρων εκπλήξεων. Στην αναζήτησή μου αυτή είχα την καλή τύχη να συναντήσω τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και συνεχιστή των ανασκαφών Μαρινάτου κ. Γεώργιο Κορρέ, ο οποίος και με πληροφόρησε για τη σχετική με τις ανασκαφές στα Παπούλια βιβλιογραφία, και τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Gintsinaty Jack Davis, ερευνητή και συγγραφέα, ο οποίος μου παραχώρησε σε ηλεκτρονική μορφή αντίγραφο του βιβλίου του που αναφέρω στη βιβλιογραφία και το οποίο δεν μπορούσα να βρω στην Ελλάδα κατά τη συγγραφή του παρόντος.

Κωνσταντίνα Λεβέντη

Η Κωνσταντίνα Λεβέντη από το χωριό Παπούλια μας χάρισε ένα σημαντικό πόνημα με τίτλο «Η ιστορία του χωριού Παπούλια». Η συγγραφέας ήρθε να καλύψει ένα μεγάλο κενό. Της αξίζουν θερμά συγχαρητήρια. Το βιβλίο αυτό είναι ένα ξεχύλισμα ψυχής. Είναι μια πορεία μέσα στο χρόνο. Είναι το δέσιμο με τη γη που γεννήθηκε και μεγάλωσε. Μπράβο και πάλι μπράβο.

Ευχαριστώ και τους δύο. Ευχαριστώ και όλους, πατριώτες μας και μη, που με γραπτή ή προφορική πληροφόρηση (βιβλιογραφία, ημερολόγιο, αφηγήσεις, κ.λπ.), συνέβαλαν στη συγκέντρωση των στοιχείων αυτών. Όμως το μεγαλύτερο ευχαριστώ οφείλω στον αδελφό μου Νικόλαο Παν. Λεβέντη χάρη στον καθοριστικό ρόλο του οποίου το παρόν εξεδόθη αφού μου παρεχώρησε το αρχείο του αλλά και επιμελήθηκε όλης αυτής της εργασίας. Ακόμη πρέπει να διευκρινίσω ότι η αναφορά μου σε γεγονότα που η επίσημη ιστορία έχει καταγράψει γίνεται όχι για να γράψω ιστορία-δεν είμαι άλλωστε ιστορικός- αλλά για να εντάξω τα Παπούλια και τα γύρω χωριά στο χρόνο και στο χώρο των σημαντικών γεγονότων που συντάραξαν για πολλούς αιώνες τον ελλαδικό χώρο».

Λίγα λόγια για τα Παπούλια

Όπως αναφέρεται στο βιβλίο, της Κωνσταντίνας Λεβέντη «Η ιστορία του χωριού Παπούλια» η περιοχή των Παπουλίων είχε κατοικηθεί

από τους Προϊστορικούς χρόνους μέχρι και την περιοχή του Πλατάνου. Κατά τους Πρωτοελλαδικούς χρόνους είχε δημιουργηθεί οικισμός στη θέση "Άγιος Ιωάννης", (μεταξύ Παπουλίων και Πλατάνου), όπως συμπεραίνεται από όστρακα που ευρέθησαν. Πρωτοελλαδικοί είναι οι χρόνοι από τη Λίθινη εποχή μέχρι περίπου το 2000 π.Χ. Κατά την επόμενη εποχή, την Μεσοελλαδική, δηλαδή από το 2000 π.Χ. περίπου έως το 1580 π.Χ. στην ίδια θέση "Άγιος Ιωάννης" και γενικά στην ευρύτερη περιοχή, υπήρχαν μικρές φάρμες ή μικροί οικισμοί όπως συμπεραίνεται από τύμβους που ευρέθησαν. Η ονομασία του χωριού παραμένει ίδια σε όσο βάθος χρόνου βρήκα στοιχεία αν και στα τουρκικά αρχεία εμφανίζεται και σαν τσιφλικί Μουσταφά Αγά. Από πού προέρχεται το όνομα Παπούλια; Εκ πρώτης όψεως φαίνεται να προέρχεται από τη λέξη Παπούλιας ή παπούλης (παπούς). Να σημειώσουμε δε ότι σε έγγραφο της Κοινότητος Παπουλίων του έτους 1973 αναφέρεται ότι η ονομασία προήλθε από κάποιον Έλληνα κυνηγημένο από τους Τούρκους ο οποίος λεγόταν Παπούλιας. Δεν προέκυψε όμως, από όσο ερεύνησα, να στηρίζεται αυτό σε κάποια γραπτή αναφορά ή στην προ-

φορική παράδοση, ούτε πρέπει να είναι σωστό για τους εξής λόγους: Αν προερχόταν από τη λέξη Παπούλιας, θα λέγαμε π.χ. «πάμε στου (δηλαδή εις το χωριό του) Παπούλια». Αν πάλι προερχόταν από τη λέξη παπούλης θα λέγαμε «στου Παππούλη», όπως λέμε «στου Καραμανώλη, στου Χατζή, στου Ρωμανού, κ.λπ.». Δηλαδή το χωριό θα αναφερόταν σε ενικό, γενική και ως γένους αρσενικού. Και αν ακόμη αντί «στου» θα χρησιμοποιούσαμε «στο» και πάλι θα αναφερόταν σε ενικό, γενική και γένους αρσενικού π.χ. θα λέγαμε στο Παππούλη (δηλαδή στο χωριό του Παππούλη) όπως λέμε στο Καραμανώλη. Όμως πουθενά δεν αναφέρεται έτσι τόσο το σημερινό χωριό όσο και το παλιό. Απεναντίας σε όλες τις αναφορές αλλά και στην καθομιλουμένη εμφανίζεται ως: τα Παπούλια, στα Παπούλια, το Παπούλι, στο Παλιοπάπουλο κ.λπ. δηλαδή πάντα γένους ουδέτερου. Θεωρώ πιθανότερο να προέρχεται από το υποκοριστικό της πάπιας (το παπί, το παπούλι, τα παπούλια), στο οποίο συμπερασματικά καταλήγει ο Νικόλαος Παν. Λεβέντης. Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι το παλιό χωριό που σήμερα αποκαλούμε Παλιοπάπουλο, το οποίο πρέπει να ήταν το παλαιότερο

και από αυτό να έλαβε το όνομά του και το σημερινό, υδρευόταν από πηγή (Παπουλόβρυση) της οποίας τα νερά σχημάτιζαν, όπως θυμόμαστε πολλοί, ένα μικρό έλος με βούρλα, καλάμια και άλλα υδρόβια φυτά και στη συνέχεια του έλους ένα ρέμα, το Παπουλόρεμα, όπου θα μπορούσαν στο παρελθόν να ενδημούν πάπιες ενδεχομένως και άλλα υδρόβια πτηνά. Ενισχύεται επίσης από το γεγονός ότι το κάθε χωριό ονομαζόταν Παπούλι, (προκύπτει από την απογραφή των Ενετών του 1689) και ότι από τον πληθυντικό «τα Παπούλια», ονομάστηκε στη συνέχεια το κάθε χωριό ξεχωριστά Παπούλια. Ένας ακόμα λόγος που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ονομασία μάλλον δεν προέρχεται από τη λέξη παπούς, είναι και το ότι σε όλα τα επίσημα κείμενα, ή βιβλία από επίσημα κείμενα που χρειάστηκε να ανατρέξω, (με ελληνική ή ξένη γραφή), αναγράφεται ως «Παπούλια» (με ένα π) όπως: απογραφές Ενετών του 1689 και του 1700, έκθεση Πουκεβίλ (Pouqueville) του 1815, τουρκικά αρχεία, έκθεση Ιακώβου Ραγκαβή 1851, πρακτικά αρχαιολογικής εταιρείας ετών 1954, 1955, 1978, 1980, Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, Βασ. Διάταγμα 1948, Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, βιβλίο του καθηγητού Αρχαιολογίας Γιάννου Λώλου, και άλλα. Ο πιθανός ισχυρισμός ότι η αναγραφή του ονόματος με μονό π οφείλεται σε ορθογραφικό λάθος δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτός, αφού την ίδια περίοδο ονομασίες άλλων χωριών γράφονται -όταν πρέπει- με διπλό γράμμα. Π.χ. στο πρακτικό εκλογής ως προκριτοδημογέροντος του Ι. Γ. Οικονομίδη το έτος 1821, αναγράφονται Κρεμμύδια (με δύο μ) αλλά Παπούλια (με ένα π). Και εν πάση περιπτώσει αν οφειλόταν σε λάθος η αναγραφή με ένα π, το λάθος δεν θα γινόταν σε όλα τα επίσημα κείμενα που προαναφέρθηκαν. Με διπλό π παλαιότερη αναγραφή που το βρήκα είναι σε διάταγμα του 1956 περί απόσπασης του χωριού Πλάτανας από την κοινότητα Ίκλαινας και προσάρτησής του στην κοινότητα Παπουλίων, επειδή όμως στα «Πελοποννησιακά» αναφέρεται «Παπούλια 1948», πιστεύω ότι τότε, (1948), πρέπει να πρωτοεμφανίστηκε με δυο π με απόφαση κάποιων, που το ετυμολόγησαν λάθος, και πίστεψαν πως έτσι αποκαθιστούν την ορθογραφία του. (πηγή: από το βιβλίο της Κωνσταντίνας Λεβέντη ««Η ιστορία του χωριού Παπούλια»»).